

Het 'design down-concept'

Bruce A. Jilk

De Amerikaanse architect Bruce A. Jilk beschrijft 'design down', een op samenwerking gebaseerd ontwerpproces dat de doeltreffendheid van de besluitvorming verhoogt. Het werd ontwikkeld voor scholen, maar is evenzeer bruikbaar voor voorzieningen voor jonge kinderen.

Foto's: Bruce A. Jilk

De Ingunnarskoli in IJsland

Onze maatschappij verandert in een razendsnel tempo. Voor het onderwijs betekent het een hele uitdaging om die ontwikkeling te volgen. Onze toenemende kennis over het leerproces heeft ook gevolgen voor onze visie op wat een stimulerende en creatieve leeromgeving is. Hoe moet een school of een kindercentrum eruit zien? Welke functies moeten zij vervullen? Wat is de beste locatie?

Het 'design down'-proces, stelt het kind centraal en gaat uit van een samenwerkingsmodel. Het creëert en ondersteunt banden met de gemeenschap. En dat vormt een belangrijke stap in de veranderingsstrategie.

Samenwerking

Uit onderzoek is gebleken dat het van groot belang is dat ouders, gemeenschap en overheid betrokken zijn bij opvoeding en onderwijs. De bouw van een nieuwe school of kinderdagverblijf geeft de gemeenschap de kans om die samenwerking met ouders en overheid te versterken,

bijvoorbeeld door ze bij het 'design down'-proces te betrekken. Daarbij moet het ontwerpsteam een reeks stappen doorlopen. Iedere stap bouwt verder op de beslissingen van de vorige stappen.

In IJsland heeft Ingunnarskoli, een school voor 400 leerlingen tussen de zes en zestien jaar die in de zomer van 2005 zal openen, het op die manier aangepakt. Het uitgebreide ontwerpcomité bestond er uit 40 personen: leerkrachten en administratief personeel, beleidsmensen, ouders, architecten, leden van de schooldirectie en lokale middenstanders. De groep kwam drie keer twee dagen lang samen. Iedere stap in het proces begon met een inleiding en een overzicht, daarna volgde een vergadering. De leden van de commissie werkten individueel, per twee, in kleine groepen en met de voltallige groep. Bij iedere stap werd gekeken naar de zaken die relevant waren voor de gemeenschap. De leerkrachten, die met vragen teruggingen naar hun klassen, zorgden voor input van de leerlingen.

De commissie doorliep de verschillende stappen (zie hieronder) en daarbij werden nieuwe beslissingen telkens geëvalueerd in het licht van eerdere beslissingen. Deze beslissingen werden opgenomen in een rapport, dat de commissie bestudeerde voor het tot over-eenstemming kwam.

De stappen in het 'design down'-proces

1. Context

In het 'design down'-proces wordt de traditionele ontwerpbenedering aangevuld met maatschappelijke kwesties met betrekking tot de dynamiek tussen gemeenschap, gezin en werk. Het kind en zijn behoeften in de lokale context staan hierbij centraal. Deze stap is nodig om de volgende stappen in het proces te begeleiden en te bewaken.

2. Doelgroep

Voor wie is de voorziening bestemd? Nieuwe scholen richten zich soms tot een bredere doelgroep (van jonge kinderen tot volwassenen).

3. Signatuur

Wat moet de voorziening bijzonder en uniek maken?

4. Verwachtingen

Welke resultaten belooft de school? Bij de verwachtingen horen ook de beschrijvingen van de soorten leerlingen (de zelfsturende leerling, de kritische denker enzovoorts).

5. Proces

Met welke pedagogische processen of projecten kan aan de verwachtingen worden voldaan? En welke ontwerp-specificaties horen daar bij? Het pedagogisch plan is interdisciplinair, het lesgeven wordt aangevuld met 'constructie', waarbij kinderen als actieve participanten bouwen aan hun eigen kennis. De evaluatie gebeurt op permanente basis.

6. Organisatie

Hoe kunnen dagindeling, kinderen, personeel, besluitvorming, technologie en omgeving zo worden georganiseerd dat ze het pedagogisch proces zo goed mogelijk ondersteunen?

7. Partners

Welke andere personen of instellingen moeten worden betrokken bij de organisatie om tegemoet te komen aan de verwachtingen? Mogelijke partners voor voorzieningen voor jonge kinderen zijn bijvoorbeeld musea en dierentuinen.

8. Personeel

Er moet zowel worden nagedacht over het team en het individu. Als men wil dat een nieuwe voorziening goed functioneert, dan moet er worden geïnvesteerd in personeelsontwikkeling.

9. Omgeving

De omgeving omvat alle plaatsen die door de kinderen worden gebruikt (hun huis, de openbare bibliotheek enzovoorts). Het ontwerpen van de omgeving begint met een gedetailleerd overzicht van het leerproces, de organisatie, de partners en het personeel.

10. Feest

Op welke manier kunnen kinderen het best worden gestimuleerd? Hoe kun je ze belonen voor hun vooruitgang? De traditionele feesten en vieringen moeten kritisch worden bekeken. In plaats van de gebruikelijke afstudeerceremonie kunnen leerlingen bijvoorbeeld hun eigen webpagina beheren.

11. Financiën

Deze stap houdt in dat men kijkt naar de kosten en de uitgaven voor het bouwen en beheren van een nieuwe of een vernieuwde voorziening. Dit is niet toevallig de laatste stap. Financiën mogen dan belangrijk zijn, het is even belangrijk om de discussie en de creatieve ideeën niet te vroeg in het proces in de kiem te smoren. Het is de bedoeling om een nieuwe school of een nieuw kindercentrum te bouwen en te beheren tegen een prijs die niet hoger ligt dan die van een gemiddelde bestaande voorziening.

Bruce A. Jilk is architect, opvoeder, onderzoeker en auteur. Hij heeft zijn eigen consultancy-bedrijf in de Verenigde Staten.